

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора мистецтвознавства

Роготченка Олексія Олексійовича

на дисертацію

Аметової Лілі Маметівни

**«Художньо-образний поліморфізм творчості Євгенії Гапчинської у
контексті масової культури України»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за
спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Дисертація Ліля Аметової є, безперечно, актуальним і потрібним дослідженням для сучасної культурології та мистецтвознавства в контексті вивчення та розвитку української художньої культури. Звернення до питань регіональної специфіки образотворчого мистецтва дозволяє сфокусуватись на витоках художньо-естетичних принципів і цінностей народу, що сьогодні є важливим фактором збереження українства через культурно-мистецькі форми. У цьому сенсі авторка зуміла розкрити локальні особливості мистецтва творчості Євгенії Гапчинської у контексті культури України і виявити особливу своєрідність цієї художниці.

Наявні дослідження в означеній царині не віддзеркалюють повною мірою всі етапи творчості мисткині, тому поява дисертації Л. Аметової, є першою комплексною працею, присвяченою культурно-мистецькій проблематиці: аналізу творчості Євгенії Гапчинської, та її діяльності. Проведеним дослідженням здобувач розкрила етапи творчості, художній стиль та почерк, її особливі художні риси.

Поряд із цим актуальність представленої роботи полягає у практичній значущості отриманих результатів, що наразі дають змогу не лише розширити культурологічну та мистецтвознавчу теоретичну базу, а й розкривають нові можливості та напрямки сучасного мистецтва.

Варто відмітити ґрунтовну теоретико-методологічну базу роботи, яка охоплює низку загально- та конкретнонаукових принципів, підходів і методів,

що сприяли ефективному вирішенню поставлених завдань та досягненню мети дослідження. До цінних напрацювань дисертантки належать також результати, отримані завдяки застосуванню методів мистецтвознавчого аналізу, систематизації та узагальнення існуючих матеріалів. Аналіз методологічного інструментарію дисертації здобувача дає підстави відзначити його адекватність відносно комплексного вирішення поставлених завдань. Сукупність культурологічних, мистецтвознавчих, філософських та історичних принципів, підходів і методів сформувала міцну теоретичну базу роботи. Крім того, застосування крос-культурного методу та методу мистецтвознавчого аналізу демонструє ґрунтовні знання дисертантки у сфері культурологічних досліджень. Робота побудована логічно і грамотно, виклад тексту чіткий, лаконічний і науковий. Всі положення, викладені в дисертації, осмислені й достатньо обґрунтовані.

Цінність роботи Л. Аметової полягає в концепції проблематики дослідження, тому що у дисертації уперше висвітлено соціокультурні чинники, які сприяли формуванню іміджу сучасного художника на прикладі Є. Гапчинської. Авторка детально впорядкувала дані щодо діяльності художниці.

Дисертація складається з чотирьох розділів, дванадцяти підрозділів, висновків і додатків. Виклад тексту логічний і послідовний, усі наукові положення та висновки мають чітке обґрунтування, що у повній мірі відображено в авторефераті роботи. Технічне оформлення праці коректне й акуратне, що справляє позитивне враження при її рецензуванні.

Дисертантка слушно наголошує на ролі діяльності Є. Гапчинської, та розкриває сутність складових успіху означеної мисткині початку ХХІ століття. Крім того, у підрозділі 2.2 проводить паралелі між окремими принципами формотворення власної лінійки творів та порівняння «Garchinska» як сучасний мистецький бренд України, який дозволяє їй завойовувати все ширшу споживацьку аудиторію.

Виняткове значення для формування наукової новизни дослідження дисертантки мало впровадження методів опитування та інтерв'ювання, які вона здійснила під час відвідування галереї і дослідження робіт художниці упродовж 2016–2021 років. За цими напрацюваннями до безперечних заслуг автора можна віднести складений процес підготовки і інтерв'ювання художниці, під час якого отримані відповіді на ряд питань щодо життя і творчої філософії Є. Гапчинської. Унікальними на сьогодні є результати спільної роботи здобувача з художницею, під час якої окреслено складові авторського почерку мисткині, «першоелементи» її творчого почерку і окреслено «Джерела інспірацій художньої мови Є. Гапчинської».

Л. Аметова ретельно опрацювала 175 вітчизняних і зарубіжних літературних джерел, включаючи культурологічні, мистецтвознавчі, історичні та дизайнерські праці, дані науково-облікових картотек десяти музеїв і галерей України. Вирішенню поставлених завдань і проведенню мистецтвознавчого аналізу творів Є. Гапчинської сприяло опрацювання здобувачем музейних і приватних колекцій картин та напрацювань художниці, що склало обширну джерельну базу дослідження.

Окремо варто відзначити достатню апробацію. Основні результати дослідження викладено у 10 наукових публікаціях: 6 статтях у наукових фахових виданнях України, у тому числі тих, які включені до міжнародних наукометричних баз; 4 публікацій в інших наукових виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Структура роботи побудована логічно і послідовно, що дозволяє всебічно розглянути генезу, розвиток і локальну мистецьку своєрідність стилю та формуванню бренду Є. Гапчинської для сучасного масового споживача. Аналізуючи культурологічні процеси дослідження, пов'язаних із масовою культурою, дисертантка критично розглядає праці окремих вчених, виявляючи дискусійні питання з теми, що свідчить про власне бачення наукової проблематики та здатність обстояти свою думку. Детально досліджується історіографія та методологія. Серед них, згадуються праці

відомих українських дослідників, як О. Школьної, О. Позднякової та інших. (дисертація, підрозділ 1.1). У підрозділі 1.2 «Методологія дослідження» (дисертація, с. 49–58) Л. Аметова доречно деталізує методологічний інструментарій, застосований в роботі, що показує шлях для досягнення мети та вирішення поставлених завдань.

У другому розділі дисертації авторка окреслює сутність складових успіху мисткині Є. Гапчинської на початку ХХІ століття. Здобувачкою розглянуто витoki авторського бачення художниці, специфічні риси її світогляду й особливості життєвого шляху, що вплинули на формування особистості тощо.

За результатами даної дисертації Л. Аметовою було реалізовано важливі завдання з метою вивчення засад творчості Євгенії Гапчинської, що дало представити наукову новизну та теоретико-практичне значення дослідження. Дисертантка аргументовано презентує доробок Є. Гапчинської та нову перспективну форму сучасного мистецтва, котра на сьогодні є прикладом конкурентноспроможної діяльності художника на арт-ринку України та інших країн.

Аналізуючи художні особливості, риси творчої манери Євгенії Гапчинської., Л. Аметова вірно акцентує увагу на органічній єдності з певними суспільно-політичними змінами в Україні та у контексті поглядів різних творчих осередків крізь призму сучасних вітчизняних мистецьких пріоритетів.

У третьому розділі «Образотворче мистецтво Є. Гапчинської, суміжне з дизайном і рекламою» розкриваються специфічні галузі художньо-оформлювальної діяльності мисткині, виявлено особливості звернення художниці до мурал-арту, зверненню художниці до ілюстрування, зокрема, співпраці Є. Гапчинської з різними видавництвами, починаючи з «А-ба-ба-ла-ма-ги». Окреслено основні етапи звернення Є. Гапчинської до книжкової графіки та веб-дизайну.

Особливої уваги заслуговує четвертий розділ дисертації, у якому послідовно розкриваються сутність напрацьованого мисткинею у різних галузях промислового, дизайну середовища й дизайну одягу та стилю. Детально й обґрунтовано проведено мистецтвознавчий аналіз творчих експериментів Є. Гапчинської в напрямку оздоблення предметів з дизайну середовища.

Позитивно оцінюючи дослідження Л. Аметової, доцільно прояснити кілька питань, які виникли під час ознайомлення з роботою:

1. У дисертації велика увага приділена вивченню діяльності Є. Гапчинської, що є цілком виправданим у контексті проблематики дослідження. Однак, у списку використаних джерел вказано, що вони названі умовно.

2. Поясніть, будь ласка, на основі яких матеріалів Ви розширили інформацію про асортимент продукції з зображенням Є. Гапчинської?

3. У тексті роботи Ви оперуєте поняттям «Garpchinska» як сучасний мистецький бренд України». Що Ви вкладаєте у це поняття?

Зазначені питання мають на меті прояснити певні дискусійні моменти і в жодному разі не знижують наукову цінність рецензованої дисертації, результати якої чітко й у повній мірі сформульовані в авторефераті. Представлена робота є цілісним, ґрунтовним, самостійним дослідженням, яке має значну теоретичну та практичну цінність. Наукові положення і висновки дисертації є достовірними і в достатній мірі апробовані, що представлено в 10 публікаціях автора.

Таким чином, з урахуванням наукової новизни отриманих результатів, ступеню апробації та обґрунтування наукових положень і висновків, можна стверджувати, що дисертація Аметової Лілі Маметівни «Художньо-образний поліморфізм творчості Євгенії Гапчинської у контексті масової культури України», відповідає вимогам МОН України, що висувуються до

кандидатських дисертацій, пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами) та паспорту обраної спеціальності, а її авторка заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Головний науковий співробітник
відділу теорії та історії культури
Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України,
заслужений діяч мистецтв України,
доктор мистецтвознавства

О. О. Рогогченко

Рогогченко О.О.

Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефанива
АДОР № 03.04-20/1791
30 04 21